

Καλλιέργεια της μπανάνας

Ιωάννης Σταύρου
Λειτουργός Γεωργίας
στο Τμήμα Γεωργίας

Η μπανάνα καλλιεργείται σε περιοχές με τροπικό και υποτροπικό κλίμα. Ανήκει στο γένος *Musa* της οικογένειας *Musaceae*. Στη χώρα μας η καλλιέργεια ευδοκίμησε στην παραλιακή ζώνη της επαρχίας Πάφου. Σήμερα, έχει περιοριστεί στα χωριά Κισσόνεργα – Πέγεια, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων. Η έκταση που καλλιεργείται σήμερα είναι, περίπου, 2600 δεκάρια.

Καλλιεργείται για τον καρπό της, ο οποίος τρώγεται νωπός. Όταν ωριμάσει γίνεται γλυκός και εύπεπτος. Είναι μονοκοτυλήδονο, δενδρόμορφο, πολυετές, ποώδες φυτό. Ο κορμός της χαρακτηρίζεται ως ψευδοκορμός, αφού αποτελείται από τους κολεούς των φύλλων. Τα φύλλα είναι μεγάλα, έμμισχα με μεγάλο κολεό και σαρκώδες κεντρικό νεύρο. Το ριζικό σύστημα της μπανάνας είναι επιφανειακό. Ο κλώνος της μπανάνας αποτελείται από τα θηλυκά άνθη που δίνουν τους εδωδιμους καρπούς.

Η ποικιλία που ευδοκίμησε στην Κύπρο είναι η *Dwarf Cavendish*. Είναι χαμηλόκορμη ποικιλία με καλή προσαρμοστικότητα στις κλιματικές συνθήκες του Νησιού. Άλλη ποικιλία που χρησιμοποιείται είναι η *Gelik*. Η ποικιλία αυτή είναι ψηλότερη και οσιμότερη της *Dwarf Cavendish*. Η μπανάνα πολλαπλασιάζεται αγενώς με παραφυάδες και με τη μέθοδο της μεριστωματικής καλλιέργειας in vitro.

Για να αποδώσει απαιτεί **ευνοϊκές θερμοκρασίες** και υψηλή εδαφική υγρασία. Συγκεκριμένα, απαιτεί, οι διακυμάνσεις της θερμοκρασίας, καθ' όλην τη διάρκεια του έτους, να είναι από 20 °C έως 35 °C. Με θερμοκρασίες κάτω από 11 °C σταματά η βλάστηση και κάτω από 6 °C επηρεάζονται τα φύλλα, με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής και την υποβάθμιση της εμπορικής αξίας του καρπού. Σε περιοχές με θερμοκρασίες κάτω από 4 °C πρέπει να αποφεύγεται η εγκατάσταση μπανανοφυτείας. Περιοχές που πρέπει, επίσης, να αποφεύγεται η φύτευση μπανανών είναι και οι ανεμόπληκτες, καθώς και οι περιοχές με συχνές χαλαζοπτώσεις, αφού προκαλούνται σχισίματα στα φύλλα και χτυπήματα στους καρπούς. Όπως σε όλες τις καλλιέργειες, έτσι και στην μπανάνα η ύπαρξη **κατάλληλου εδάφους** είναι σημαντικός παράγοντας για μίαν αποδοτική φυτεία. Το ριζικό σύστημα της μπανάνας αναπτύσσεται καλύτερα σε καλά αεριζόμενο έδαφος με βάθος τουλάχιστον 100 cm. Συστήνεται να αποφεύγονται τα αμμώδη εδάφη λόγω της ανάγκης που προκύπτει για ακόμα συχνότερες αρδεύσεις, όπως και τα βαριά εδάφη λόγω του κακού αερισμού και αποστράγγισης. Το άριστο pH εδάφους κυμαίνεται μεταξύ 5,5 με 6,5.

Για την **επιτυχημένη εγκατάσταση νέας φυτείας** απαιτείται βαθιά άρωση του εδάφους, πριν τη φύτευση, για εξασφάλιση καλύτερου αερισμού. Για βελτίωση του εδάφους συστήνεται επιχωμάτωση με κατάλληλο χώμα, καθώς και φωσφοροκαλιούχα λίπανση. Η φύτευση γίνεται κατά τους μήνες Απρίλιο – Μάιο, όπου οι θερμοκρασίες που επικρατούν ευνοούν την ανάπτυξη του ριζικού συστήματος. Τα νέα φυτά πρέπει να έχουν μόνο το τελευταίο φύλλο, για περιορισμό της απώλειας νερού. Φυτεύονται σε λάκκους με διαστάσεις περίπου 35x45 cm. Αναλόγως της ποικιλίας οι αποστάσεις φύτευσης διαφέρουν. Στην Κύπρο, οι μπανάνες φυτεύονται σε τετράγωνα με 3 μέτρα απόσταση.

Η μπανάνα είναι φυτό με υψηλές **ανάγκες σε νερό** τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά. Οι ετήσιες ανάγκες σε νερό κυμαίνονται από 1200 έως 1300 τόνους το δεκάριο, ενώ η ανεκτικότητα της μπανάνας σε άλατα στο νερό είναι μέχρι και 1,5 ds/m. Η άρδευση ξεκινά με το πέρας των βροχών της Άνοιξης και τελειώνει με την έναρξή τους, το Φθινόπωρο. Ακόμα και σε περιόδους με μικρή ανομβρία συστήνονται να γίνονται ελαφριά ποτίσματα, αν κρίνεται αναγκαίο. Η επικρατούσα μέθοδος άρδευσης είναι με τη χρήση σταγόνων

μικρής παροχής (π.χ. 4 έως 10 λίτρα την ώρα). Οι σταγόνες τοποθετούνται σε σωλήνες πολυαιθυλενίου 16 ή 20 χιλιοστών. Για κάθε σειρά φυτών τοποθετούνται δύο γραμμές σωλήνων. Σημειώνεται ότι, η εξοικονόμηση νερού επιτυγχάνεται με τη χρήση τενσιομέτρων με τα οποία προσδιορίζεται η έλλειψη εδαφικής υγρασίας.

Παρ' όλο που η μπανάνα καλλιεργείται σε γόνιμα εδάφη κρίνεται αναγκαίο, για να είναι παραγωγική η καλλιέργεια, να γίνεται επιπρόσθετη **λίπανση**. Η σωστή λίπανση πρέπει να είναι ο στόχος κάθε μπανανοκαλλιεργητή γιατί εκτός από την εξοικονόμηση που θα επιτευχθεί από τυχόν σπατάλες σε λιπάσματα, θα εξασφαλιστεί ψηλή και καλής ποιότητας παραγωγή. Για την επιτυχία της σωστής λίπανσης πρέπει να γίνει χημική ανάλυση φύλλων και εδάφους. Γενικά, οι απαιτήσεις του φυτού σε κάλιο είναι μεγαλύτερες σε σχέση με το άζωτο. Η αναλογία μεταξύ του αζώτου (N), φωσφόρου (P) και καλίου (K) είναι 2-3 προς 1 προς 4. Συχνές τροφοπενίες που παρουσιάζονται είναι μαγνησίου και σιδήρου.

Όπως προαναφέρθηκε η μπανάνα πολλαπλασιάζεται με παραφυάδες. Η **επιλογή του νέου μητρικού φυτού** είναι η εργασία που θα καθορίσει το ύψος της παραγωγής της νέας καλλιεργητικής περιόδου βελτιώνοντας, παράλληλα, και την ποιότητα. Γίνεται την Άνοιξη, με το πέρας της συγκομιδής. Η επιλογή γίνεται βάση του ύψους της παραφυάδας, το οποίο είναι γύρω στο 1,5 μέτρο, την ηλικία 9 – 11 μηνών και, γενικά, την κατάσταση της παραφυάδας (π.χ. να μην είναι επηρεασμένα τα φύλλα της από τυχόν παγετό). Σε γενικές γραμμές, η παραφυάδα πρέπει να έχει τον Ιούνιο 5-8 φύλλα. Το προηγούμενο μητρικό φυτό «μάνα» κόβεται σε ύψος ενός μέτρου. Σε κάθε θέση αφήνονται δύο παραφυάδες με την προϋπόθεση να μην μεταβάλλονται σημαντικά οι αποστάσεις των φυτών, για να διατηρείται ο καλός αερισμός και ο φωτισμός των φυτών.

Απαραίτητη εργασία που πρέπει να εφαρμόζουν οι μπανανοκαλλιεργητές είναι η **υποστύλωση των φυτών**. Γίνεται νωρίς το Φθινόπωρο. Το βάρος του κλώνου και παρουσία ανέμων επιβάλλουν την εργασία αυτή. Χρησιμοποιούνται ειδικοί μεταλλικοί στύλοι. Προσοχή ο στύλος να μην έρχεται σε άμεση επαφή με τον κλώνο γιατί θα προκαλέσει εκδορές. Άλλη καλλιεργητική φροντίδα είναι η **κάλυψη των κλώνων με ειδικά μπλε πλαστικά σακούλια**. Η κάλυψη αυτή διατηρεί τους κλώνους καθαρούς από σκόνες από περιπτώματα των πουλιών και προστατεύει τον καρπό από το χαλάζι.

Όσον αφορά τα ζιζάνια εφαρμόζεται χημική καταπολέμηση. Η εφαρμογή πρέπει να γίνεται με προσοχή, ώστε να μην έρθει σε επαφή το ψεκαστικό διάλυμα με το φυτό ή με τον καρπό της μπανάνας. Πρέπει να ακολουθούνται πιστά οι οδηγίες της ετικέτας όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής, τη δοσολογία και το είδος της καλλιέργειας.

Ο **κυριότερος εχθρός** της μπανάνας είναι οι νηματώδεις που ανήκουν στα γένη *Meloidogyne*, *Helicotylenthus* και *Platylenchus*. Προσβάλλει το ριζικό σύστημα, το οποίο αδυνατεί να τροφοδοτήσει το υπέργειο μέρος με νερό και θρεπτικά συστατικά, προκαλώντας ξηράνσεις και πτώσεις των φυτών. Για την αντιμετώπιση των νηματωδών εφαρμόζονται μέσω του συστήματος άρδευσης σκευάσματα με νηματωδοκτόνο δράση. Η εφαρμογή τους γίνεται στις φυτείες όπου υπήρχε πρόβλημα κατά τους μήνες Απρίλιο και Μάιο. Ενδέχεται να γίνει και επανάληψη της εφαρμογής προς το τέλος του καλοκαιριού, όπου κρίνεται αναγκαίο, τηρώντας πάντοτε τις οδηγίες της ετικέτας. Ένας άλλος σημαντικός εχθρός είναι η ποντίκα, όπου συστήνεται η χρήση τρωκτικοκτόνου.

Η **συγκομιδή** γίνεται όταν ο καρπός ωριμάσει και από τριγωνικός έχει στρογγυλοποιηθεί. Δεν συγκομίζουμε κατά τις βροχερές και ψυχρές μέρες. Άριστη θερμοκρασία συγκομιδής και μεταφοράς θεωρείται όταν είναι γύρω στους 14°C. Κατά τη μεταφορά χρησιμοποιούνται σφουγγάρια και συστήνεται το φορτηγό να κινείται με χαμηλή ταχύτητα για περιορισμό χτυπημάτων και μωλωπισμού του καρπού. Η **ωρίμανση (αποπρασινισμός)** γίνεται σε ψυκτικούς θαλάμους ερμητικά κλειστούς όπου η θερμοκρασία διατηρείται μεταξύ 15-18°C και η Σχετική Υγρασία 90-95%.